

ภาค 4 เพิ่มโทษลดโทษ

เพิ่มโทษลดโทษ

ข้อความเบื้องต้น

ก่อนจะอธิบายไปสู่เรื่องวิธีการเพิ่มโทษ ลดโทษ และรอกการลงโทษนั้น ผู้บรรยายใคร่ทำความเข้าใจในเบื้องต้นกับผู้ศึกษาในบางเรื่องบางข้อเสียก่อน เพื่อจะได้เป็นแนวทางศึกษาคำอธิบายนี้ได้เข้าใจรวดเร็วยิ่งขึ้น กล่าวคือ

1. คุณพินิจในการลงโทษ

ในกรณีที่ศาล เชื่อว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง และศาลจะลงโทษจำเลย ศาลก็จำต้องคำนึงถึงว่าจำเลยควรจะต้องรับโทษสถานใดเท่าใด หรือโทษชนิดใด ปริมาณเท่าใดนั่นเอง โดยศาลมีตัวบทกฎหมายฉบับเครื่องมือในการที่จะใช้คุณพินิจในการลงโทษจำเลยนั้น ๆ ศาลจะนึกกำหนดโทษตามใจชอบมิได้ สิ่งนี้จะเห็นได้จากบทบัญญัติมาตรา 2 วรรคแรกที่บัญญัติว่า บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญา ต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้น บัญญัติเป็นความผิด และกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

กล่าวคือ โทษที่ศาลจะลงแก่จำเลยนั้นต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 18 และเมื่อพิจารณาตามตัวบทกฎหมายที่บัญญัติเรื่องโทษเกี่ยวกับอัตราโทษ โทษในกรณีความผิดต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาภาค 2 - 3 หรือในกฎหมายที่มีโทษทางอาญาแล้ว จะเห็นได้ว่า ในบางฐานความผิด กฎหมายจะกำหนดอัตราโทษขั้นสูงและขั้นต่ำไว้ บางฐานความผิดก็กำหนดไว้เฉพาะโทษขั้นสูง

เมื่อนำเหตุผลที่กล่าวรวม ๆ กันไว้นั้นมาพิจารณา จะเห็นได้ว่า ศาลมีดุลพินิจในการลงโทษจำเลยอย่างใดก็ได้ เพียงแต่ว่าดุลพินิจดังกล่าวนั้นมีกฎหมายจำกัดขอบเขตไว้⁵² ไซ้ ถ้ากฎหมายกำหนดอัตราโทษขั้นสูงแต่เพียงอย่างเดียว ศาลจะลงโทษไม่เต็มตามโทษขั้นสูงที่กฎหมายกำหนดไว้ก็ได้

อุทธรณ์ ตามมาตรา 164 บัญญัติว่า ผู้ใดเป็นเจ้าของกิจการหรืออาจรู้ความลับในราชการ กระทำโดยประการใด ๆ อันมิชอบด้วยหน้าที่ให้ผู้อื่นล่วงรู้ความลับนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีเช่นนี้ ศาลจะลงโทษจำคุกได้สูงสุดไม่เกินห้าปี ถ้าปรับก็ปรับได้ไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือลงโทษทั้งจำทั้งปรับ (ดูมาตรา 55 ประกอบ)

อุทธรณ์ ตามมาตรา 276 วรรคแรกบัญญัติว่า ผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราหญิงซึ่งมิใช่ภริยาของตน โดยขู่เข็ญด้วยประการใด ๆ

52 (๑) ญาณี มโนพิโมกษ. หลักการตีความในกฎหมายไทย. วิทยานิพนธ์ หลักสูตร

นิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หน้า ๔๕ - ๔๖

(๒) นพพร โพธิ์รังสิยากร. อ่างแล้ว หน้า ๕

(๓) อานันท์ ทรัพย์วิเชียร, ศาสตราจารย์. วิชาหมาคูณ. อ่างแล้ว หน้า ๕๑๔.

โดยใช้กำลังประทุษร้ายโดยหญิงอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือ โดยทำให้หญิง เขาใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสี่ปี และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท

ในกรณี เช่นนี้จะเห็นได้ว่าศาลจะลงโทษจำคุกจำเลยนั้น ๆ ต้องไม่น้อยกว่าหนึ่งปี ทั้งนี้จะลงโทษจำคุกเกินกว่าสี่ปีหาได้ไม่ (ดูมาตรา 20 ประกอบ)⁵³

เมื่อศาลฟังข้อเท็จจริงได้สิ้นกระแสความแล้ว ก็จะยกด้วยบทกฎหมายปรับกันกับข้อเท็จจริงดังกล่าวว่าเป็นการกระทำผิดฐานใด เมื่อผิดฐานใดฐานหนึ่งแล้ว ก็คำนึงถึงอัตราโทษว่ากฎหมายวางอัตราโทษไว้อย่างไร ศาลก็จะลงโทษไปตามขอยเซตนั้น

ทั้งนี้ทั้งนั้น ศาลยังเพิ่มโทษลดโทษได้อีกตามเกณฑ์กฎหมายบัญญัติ อันเป็นดุลพินิจในการลงโทษอีกชั้นหนึ่ง

อุทาหรณ์ นาย ก ทำความผิดฐานลักทรัพย์ตามมาตรา 334 ศาลลงโทษจำคุกได้ไม่เกิน 3 ปี และปรับได้ไม่เกินหกพันบาท

ศาลใช้ดุลพินิจกำหนดโทษที่จะลงแก่จำเลย ให้จำคุกแต่เพียงอย่างเดียว 2 ปี (ตามมาตรา 20) แต่เนื่องจากจำเลยสารภาพในระหว่างสอบสวน และในชั้นศาลอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา มีเหตุบรรเทาโทษตามมาตรา 78 ลดโทษให้กึ่งหนึ่ง จึงให้จำคุกจำเลย 1 ปี ดังนี้ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การใช้ดุลพินิจในการลงโทษนั้น เป็นเรื่องที่น่าเชื่อว่ายากยิ่งในทางปฏิบัติ เพราะศาลจำต้องคำนึงถึงหลายสิ่งหลายอย่าง

53 เมารุด บุณนาค. คำอภิปรายเรื่องอำนาจอธิปไตยทางศาล. กรุงเทพฯ : ธรรมนิติ-

ศึกษา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๑๔.

ประกอบกัน ทั้งยังมีขอบข่ายของกฎหมายเป็นกรอบจำกัดไว้อีกด้วย กล่าวคือ นอกจากศาลจะใช้ดุลพินิจตามหลักทั่วไปที่นักนิติศาสตร์วางไว้⁵⁴ แล้ว ยังมีบทบัญญัติบางบทบางมาตราที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะอีก เช่น ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 20, 23, 24, 56, 65 ฯลฯ เป็นต้น

ในบางกรณี ศาลไม่อาจใช้ดุลพินิจได้เลย เพราะตัวบทกฎหมายบัญญัติไว้เฉพาะเจาะจงไว้ว่า ให้ศาลทำอย่างไรได้บ้าง เช่น กรณีริบทรัพย์สินซึ่งเป็นทรัพย์สินใดที่กฎหมายบัญญัติว่า ผู้ใดทำหรือมีไว้เป็นความผิด ศาลต้องริบเสียทั้งสิ้น ไม่ว่าทรัพย์สินนั้นเป็นของผู้กระทำผิด และมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่

ส่วนในกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติเป็นอย่างอื่น เช่น ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองการ พ.ศ. 2469 มาตรา 102 และมาตรา 102 ทวิ อธิบดีกรมคุ้มครองการอาจงดการฟ้องร้องผู้กระทำผิด ภายใต้ข้อกำหนดของกฎหมายดังกล่าวเสียก็ได้ หรือตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37 ในกรณีคดีอาญาเล็กน้อยได้ ดังนี้ คดีก็ไม่อาจนำขึ้นไปสู่ศาล เพื่อศาลจะใช้ดุลพินิจดังกล่าวข้างต้นนั้นได้

54 จิตติ ตึงศักดิ์, นาย ศำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1 ตอนที่ 2 พิมพ์ครั้งที่ 4, สำนักอบรมศึกษากฎหมายเนติบัณฑิตสภา, หน้า 977

2. ระวางโทษ โทษที่จะลง

ระวางโทษนั้น อาจเรียกอีกอย่างหนึ่งได้ว่า อัตราโทษหรือ มาตรการส่วนโทษ ซึ่งก็คือปริมาณโทษที่กฎหมายกำหนดไว้ในฐานความผิดต่าง ๆ นั้นเอง เช่นความผิดเกี่ยวกับดวงตราตามมาตรา 250 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาท ปริมาณโทษคือตัวเลขที่กำหนด เป็นปี เป็นจำนวนค่าปรับนี้เป็นระวางโทษหรืออัตราโทษนั่นเอง

ส่วนโทษที่จะลงนั้น เป็นปริมาณโทษที่ศาลกำหนดว่าจะลงโทษแก่จำเลยในปริมาณเท่าใด โดยศาลกำหนดจากระวางโทษ หรืออัตราโทษ ที่กำหนดในฐานความผิดต่าง ๆ ดังเช่นตามตัวอย่างข้างบน คือ การทำความผิดตามมาตรา 250 นั้น ศาลจะลงโทษจำคุกจำเลยได้ตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี เมื่อศาลเห็นสมควรจะลงโทษจำเลยหกปี ดังนั้นจำนวนหกปีดังกล่าวก็คือโทษที่จะลงนั่นเอง

คำว่าระวางโทษ อัตราโทษ หรือมาตรการส่วนโทษ และโทษที่จะลงนั้น เมื่อศึกษาจากตัวบทบัญญัติแล้ว จะเห็นได้ถึงความแตกต่างกัน เพราะในบางกรณี กล่าวคือ ในกรณีเพิ่มโทษ กฎหมายอาจกำหนดให้เพิ่มจากมาตรการส่วนโทษ บางกรณีอาจกำหนดให้เพิ่มจากโทษที่จะลง เช่น การเพิ่มระวางโทษ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 191 วรรคท้าย หรือตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 285 การเพิ่มโทษที่จะลงมีบัญญัติไว้ในมาตรา 92 และมาตรา 93 เป็นต้น

ส่วนกรณีที่เป็นการลดโทษนั้น ก็คล้าย ๆ กัน กล่าวคือ มีทั้งการลดโทษจากระวางโทษ และลดโทษจากโทษที่จะลง เช่น การลดระวางโทษในกรณีที่กระทำความผิดตามมาตรา 247, 262 หรือที่บัญญัติไว้ในมาตรา 76, 80 เป็นต้น การลดโทษโดยลดโทษที่จะลง ก็มีบัญญัติไว้ในมาตรา 78 ดังนี้ เป็นต้น⁵⁵

3. เหตุเพิ่มโทษ

การเพิ่มโทษนั้น โดยหลักแล้ว อาจจะเป็นการเพิ่มจากระวางโทษ หรือโทษที่จะลงดังกล่าวมาแล้วข้างต้น และเมื่อพิจารณาจากตัวบทกฎหมายที่บัญญัติถึงการเพิ่มโทษแล้ว เราอาจแยกเหตุเพิ่มโทษได้ดังนี้.

ก. เหตุเพิ่มโทษเพราะลักษณะของการกระทำความผิด เช่น กรณีเพิ่มโทษตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 191 วรรคท้าย มาตรา 285

ข. เหตุเพิ่มโทษเพราะไม่เจตนา ซึ่ง เป็นวัตถุประสงค์อันหนึ่งในการลงโทษว่า การที่เราลงโทษไปนั้นก็เพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้เจตนา ฎหมายก็บัญญัติเพิ่มโทษผู้กระทำไว้ ดังที่มีบัญญัติไว้ในมาตรา 92 มาตรา 93 (ดูคำอธิบายเกี่ยวกับมาตรา 92, 93, 94 ในคำอธิบายกฎหมายอาญา 1 ประกอบ)

ค. เหตุเพิ่มโทษตามกฎหมายอื่น กล่าวคือ นอกจากเหตุเพิ่มโทษ 2 ประการดังกล่าวมานั้น ยังมีกฎหมายที่มีโทษทางอาญาอื่น ๆ

⁵⁵ นพพร โพธิ์รังสียากร. อ้างแล้ว หน้า ๑๗๔.

บัญญัติถึงการเพิ่มโทษไว้อีกด้วย ดังจะพบได้จากพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ.2479, พระราชบัญญัติฝิ่น พ.ศ. 2472 เป็นต้น

ข้อที่ควรสังเกตรวมและเป็นหลักที่ผู้ศึกษาจะต้องจำเสมอที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ จะนำไปใช้กับเรื่องอื่นเสมอนั้นก็คือ หลักของมาตรา 17 ซึ่งในเรื่องนี้จะเห็นได้ว่า ถ้ามีกรณีที่ถูกกฎหมายอาญาอื่นมิได้บัญญัติในเรื่องเพิ่มโทษไว้ ก็นำหลักเพิ่มโทษหรือเหตุเพิ่มโทษตามมาตรา 92, 93, 94 นี้ไปใช้ (เพราะอยู่ในบทบัญญัติภาค 1 แห่งประมวลกฎหมายอาญา)

4. เหตุผลโทษ

เหตุผลโทษที่จะกล่าวต่อไปนี้ ผู้ศึกษาควรจำไว้ว่า เป็นคนละเรื่องกับการลงโทษให้น้อยลง อันเป็นดุลพินิจการลงโทษอย่างหนึ่ง กล่าวคือ ในบางบทบางมาตราจะบัญญัติถึงการลงโทษไว้ว่า ศาลจะลงโทษผู้กระทำความผิดน้อยเพียงใดก็ได้ หรือไม่ลงโทษเลยก็ได้ ซึ่งมีตัวอย่างเห็นได้มาก เช่น ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 69, 62 เป็นต้น

เหตุผลโทษในที่นี้จึงแยกสรุปได้เป็นข้อ ๆ คือ

ก. เหตุลดโทษเพราะลักษณะของการกระทำความผิด เช่น ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 247, 262 เป็นต้น

ข. เหตุลดโทษ เพราะมีเหตุบรรเทาโทษ กล่าวคือ ผู้กระทำความผิดเป็นผู้ใจดี เขาเบาปัญญา ตกอยู่ในความทุกข์อย่างสาหัส มีคุณความดีมาทดแทน รู้สึกความผิดและชรรเทาผลร้ายแห่งความผิดนั้น ลุแก่โทษ

ต่อเจ้าพนักงาน หรือให้ความรู้แก่ศาล อันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา หรือเหตุอื่นที่ศาลเห็นว่ามีความจำเป็น (มาตรา 78 วรรค 2)

ก. เหตุลดโทษเพราะผู้กระทำความผิดมีอายุน้อยตามเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด เช่น ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 75, 76 เป็นต้น